

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2015)

4ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

4ο Πανελλήνιο Συνέδριο
«Ένταξη και Χρήση των
ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική
Διαδικασία»

Θεσσαλονίκη

30 Οκτωβρίου - 1 Νοεμβρίου 2015

Γνωριμία με τις Ευρωπαϊκές Χώρες στα Αγγλικά
Μέσω των Εργαλείων του Web 2.0

Α. Αναστασίου, Π. Γεωργάλας, Δ. Ανδρούτσου, Θ.
Τερζίδου

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αναστασίου Α., Γεωργάλας Π., Ανδρούτσου Δ., & Τερζίδου Θ. (2022). Γνωριμία με τις Ευρωπαϊκές Χώρες στα Αγγλικά Μέσω των Εργαλείων του Web 2.0. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 336–344. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/4221>

Γνωριμία με τις Ευρωπαϊκές Χώρες στα Αγγλικά Μέσω των Εργαλείων του Web 2.0

Α. Αναστασίου¹, Π. Γεωργάλας², Δ. Ανδρούτσου³, Θ. Τερζίδου⁴

¹ 1ο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης ενταγμένο στο Α.Π.Θ.,
adamosana@gmail.com

² 5ο Γυμνάσιο Ηρακλείου Αττικής, pgeorgalas@sch.gr

³ 5ο Δημοτικό Σχολείο Περαίας Θεσσαλονίκης, desp.adam@gmail.com

⁴ Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης ενταγμένο στο Α.Π.Θ., lia.terzidou@gmail.com

Περίληψη

Η αξιοποίηση των εργαλείων της τεχνολογίας Web 2.0, προσφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία διευρμένους ορίζοντες και δυνατότητες δημιουργικής διδασκαλίας. Η παρούσα εισήγηση περιλαμβάνει τη συνδυασμένη χρήση πολλαπλών συνεργατικών εργαλείων του Web 2.0 στην εκπαιδευτική διαδικασία, με σκοπό την αποτελεσματικότερη εκμάθηση και εμπέδωση της Αγγλικής γλώσσας. Τα εργαλεία αυτά χρησιμοποιήθηκαν τόσο επικουρικά όσο και συμπληρωματικά προς το 1^ο κεφάλαιο του σχολικού βιβλίου Αγγλικών της ΣΤ΄ τάξης του δημοτικού σχολείου για την εκμάθηση θεμάτων γεωγραφίας στην Αγγλική γλώσσα. Επιμέρους στόχοι ήταν η ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων των μαθητών σχετικών με την ακουστική εξάσκηση και την παραγωγή γραπτού λόγου. Η πειραματική διδασκαλία πραγματοποιήθηκε για οκτώ διδακτικές ώρες, αρχικά στη σχολική τάξη μέσω της χρήσης Η/Υ και βιντεοπροβολέα και στη συνέχεια στο εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου. Τα εργαλεία του Web 2.0 που χρησιμοποιήθηκαν ήταν το *Voki*, το *Wiki*, και τα *Ερωτηματολόγια*. Τα συγκεκριμένα λογισμικά αξιοποιήθηκαν από 53 μαθητές τριών τμημάτων της ΣΤ΄ τάξης του 1^{ου} Πρώτου Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου του νομού Θεσσαλονίκης, το οποίο είναι ενταγμένο στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι η χρήση των παραπάνω δυνατοτήτων του Web 2.0 στην εκπαιδευτική διαδικασία δύναται να λειτουργήσει αποδοτικά ως προς την δημιουργικότητα, την έκφραση, την ακουστική εξάσκηση και την παραγωγή γραπτού λόγου των μαθητών στην Αγγλική γλώσσα.

Λέξεις κλειδιά: αγγλική γλώσσα, Web 2.0, ακουστική εξάσκηση, γραπτός λόγος.

1. Εισαγωγή

Η αξιοποίηση των τεχνολογικών εργαλείων στη διδασκαλία μαθημάτων αποτελεί μία ολοένα και πιο διαδεδομένη πρακτική στα νέα εκπαιδευτικά δρώμενα (Κουκλατζίδου & Γκουντούμα, 2013). Η εισαγωγή τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς ξένων γλωσσών να εντάξουν τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του μαθήματος και να επιτύχουν το συνδυασμό μάθησης και διασκέδασης (Γιαννακοπούλου, 2005). Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν αυτές τις τεχνολογίες με εποικοδομητικό τρόπο, δεδομένου ότι

καλούνται μέσα από τη διδασκαλία της γλώσσας να μιλήσουν το μαθητή στην κουλτούρα αυτού που τη μιλά και να τον εισάγουν σε μια διαδικασία κατανόησης του διαφορετικού (Παϊζάνου & Γαβριηλίδου, 2003).

Ειδικότερα, με τη χρήση των νέων εργαλείων του WEB 2.0, όλοι οι συμμετέχοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία παρακινούνται να δραστηριοποιηθούν ενεργά, να αλληλεπιδράσουν, να γίνουν οι ίδιοι συνδημιουργοί του εκπαιδευτικού υλικού, ενώ παράλληλα η πληροφορία μπορεί να προσαρμοστεί στις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε εκπαιδευόμενου (Andrew, 2008). Η μετατροπή κειμένου σε ήχο αποτελεί έναν από τους τομείς στον οποίο τα τελευταία χρόνια συντελεστεί γίνει πολύ μεγάλη πρόοδος. Η ποιότητα της φωνής γίνεται όλο και καλύτερη, ενώ η προφορά πλησιάζει όλο και περισσότερο σε αυτήν ενός φυσικού ομιλητή. Επίσης, έχει βελτιωθεί πολύ η χρηστικότητα των εργαλείων που προσφέρονται, με αποτέλεσμα να είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν ακόμα και από παιδιά του δημοτικού σχολείου.

Το πρόγραμμα *Voki* θεωρείται ότι ανήκει στα δέκα καλύτερα εκπαιδευτικά εργαλεία του Web 2.0 (Riedel, 2009). Η χρήση του *Voki* στη διδασκαλία ξένων γλωσσών θεωρείται ότι είναι πολύ βοηθητική, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εξασκηθούν με διαφορετικές φωνές (ανδρικές ή γυναικείες) και με προφορές της Αγγλικής γλώσσας (Αυστραλέζικη, Αμερικάνικη κ.λπ.). Αυτές οι δυνατότητες εξοικείωσης δεν θα ήταν δυνατές με τα κλασσικά εποπτικά και τεχνολογικά μέσα που μπορεί να διαθέτει μία σχολική τάξη (Aikina & Zubkova, 2015).

Ένα άλλο σημαντικό Web 2.0 εργαλείο είναι τα *Wikis*. Μία πολύ ενδιαφέρουσα δυνατότητα που δίνουν είναι η συνεργατική κατασκευή σελίδων. Κάθε μέλος ενός wiki, έχει τη δυνατότητα να επεξεργαστεί κάποια σελίδα, ενώ οι αλλαγές καταγράφονται άμεσα και γίνονται ορατές απ' όλους. Έρευνες δείχνουν ότι διάφορες δραστηριότητες παρουσίασης και αξιολόγησης μπορούν να διευκολυνθούν και να επιταχυνθούν με τη χρήση wikis (Kussmaul, 2011). Η εμπειρία στην Ελλάδα δείχνει ότι με τον κατάλληλο εκπαιδευτικό σχεδιασμό, τα εκπαιδευτικά wikis, καθώς και άλλα εργαλεία αυτής της κατηγορίας, όπως είναι τα ιστολόγια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά από τους μαθητές ως εργαλεία διερεύνησης, αλληλεπίδρασης και κοινωνικής οικοδόμησης της γνώσης (Αγγέλινα & Τζιμογιάννης, 2010). Ειδικότερα, η χρήση των Wikis στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών στο δημοτικό σχολείο, μπορεί να χτίσει νέες γνωστικές γέφυρες τόσο μεταξύ των μαθητών όσο και μεταξύ του εκπαιδευτικού και των μαθητών, ενδυναμώνοντας τη συνεργατική μάθηση (Woo et al., 2011).

Τέλος, ένα ιδιαίτερα εύχρηστο και διαδεδομένο εργαλείο του Web 2.0 είναι οι *δημοσκοπήσεις – ερωτηματολόγια*. Οι δημοσκοπήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν με πολύ δημιουργικό τρόπο στην εκπαίδευση, λόγω της ευκολίας δημιουργίας, διαχείρισης και χρήσης τους. Επίσης, δίνουν τη δυνατότητα να εξαχθούν γρήγορα συμπεράσματα, συλλέγοντας τις γνώμες των εκπαιδευόμενων για κάποιο θέμα. Τέλος, προσφέρεται η επιλογή στον εκπαιδευτή να διαπιστώσει άμεσα την εγκυρότητα και την πληρότητα της δημοσκόπησης, ελέγχοντας, για παράδειγμα, αν

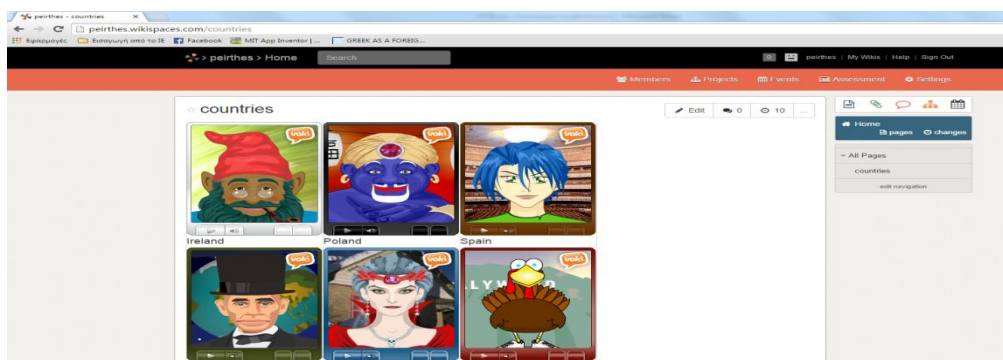
απαντήθηκαν οι απαιτούμενες ερωτήσεις από όλους τους εκπαιδευόμενους. Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί πολλά τέτοια εύχρηστα εργαλεία, ανάμεσα στα οποία είναι και το Google Forms (Φόρμες) στο Drive της Google. Σε έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί (Chu & Kennedy, 2011) έχει αναδειχθεί ότι η ευκολία χρήσης του το κάνει κατάλληλο για εφαρμογή στη σχολική τάξη.

2. Μεθοδολογία έρευνας – Πειραματική εφαρμογή

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σενάριο εφαρμόστηκε σε τρία τμήματα της ΣΤ΄ τάξης ενός πρότυπου πειραματικού δημοτικού σχολείου του νομού Θεσσαλονίκης. Το δείγμα περιλάμβανε συνολικά 53 μαθητές και μαθήτριες. Σε ό,τι αφορά τους περιορισμούς της πειραματικής εφαρμογής, αξίζει να σημειωθεί ότι το δείγμα μαθητών που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας ήταν αρκετά περιορισμένο, καθώς επίσης και ότι η πειραματική εφαρμογή έλαβε χώρα σε πρότυπο πειραματικό σχολείο, το οποίο είναι πλήρως εξοπλισμένο με τις νέες τεχνολογίες.

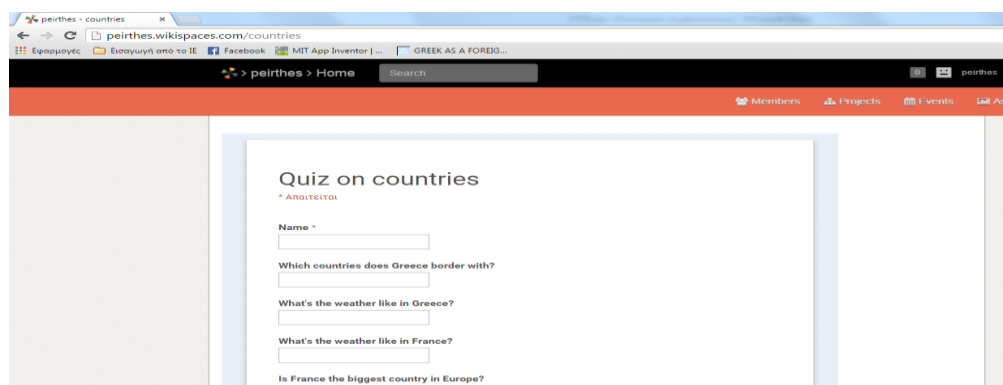
Τα βήματα εφαρμογής της μεθόδου για τα τρία τμήματα ήταν τα ακόλουθα:

- Αρχικά έγινε προετοιμασία του χώρου με την εγκατάσταση του σχετικού εξοπλισμού (ηχεία, βιντεοπροβολέας, έλεγχος γρήγορης πρόσβασης στο διαδίκτυο), ενώ αμέσως μετά ακολούθησε ρύθμιση και έλεγχος του αντίστοιχου λογισμικού (VOKI) που θα χρησιμοποιούσαν οι μαθητές, με συντομεύσεις και ρύθμιση των κωδικών πρόσβασης, ώστε να είναι όσο το δυνατόν αμεσότερη και ευκολότερη η πρόσβαση των μαθητών.
- Οι μαθητές καθενός από τα τρία τμήματα χωρίστηκαν σε ζευγάρια. Κάθε ζευγάρι μαθητών επέλεξε μία χώρα της Ευρώπης. Στη συνέχεια, ανέλαβαν να γράψουν από κοινού ένα σύντομο κείμενο στα Αγγλικά που περιέγραφε τη χώρα που επέλεξαν (πχ. πρωτεύουσα, κλίμα, έδαφος κ.λπ.).
- Στη συνέχεια παρουσιάστηκε στους μαθητές ο εξοπλισμός και οι δυνατότητες ηχογράφησης του ηλεκτρονικού υπολογιστή, καθώς και το πρόγραμμα VOKI. Οι μαθητές σταδιακά εξοικειώθηκαν με το σχετικό υλικό και το λογισμικό.
- Κάθε ζευγάρι μαθητών μετέτρεψε το κείμενο που έγραψε σε ήχο, δημιουργώντας ένα VOKI και επιλέγοντας έναν από τους διαθέσιμους εικονικούς χαρακτήρες, προφορές και υπόβαθρα.
- Όλα τα VOKI ενσωματώθηκαν σε μία σελίδα WIKI (εικόνα 1) στη διεύθυνση <http://peirthes.wikispaces.com>.

Εικόνα 1: Το Wiki με κάποια Voki που δημιούργησαν οι μαθητές

- Την επόμενη διδακτική ώρα οι μαθητές μπήκαν στο Wiki και κάθε ζευγάρι μαθητών δημιούργησε μία ή δύο ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής σχετικές με το κείμενο που έγραψε, π.χ. What is the climate like in Sweden? (Cold, Mild, Hot, Wet).
- Δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο-Φόρμα (Form) στο Google Drive, το οποίο περιλάμβανε τις ερωτήσεις των μαθητών (εικόνα 2).

Εικόνα 2: Δείγμα των ερωτήσεων που έθεσαν οι μαθητές

- Οι μαθητές του κάθε τμήματος απαντούσαν στις ερωτήσεις που υπέβαλαν οι μαθητές των δύο άλλων τμημάτων, ακούγοντας τον ήχο από το VOKI.
- Τέλος έγινε σχολιασμός και ανατροφοδότηση μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών για τα αποτελέσματα της μεθόδου.

3. Αποτελέσματα - Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της διδασκαλίας έγινε με ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια. Μετά το τέλος της διδασκαλίας, οι μαθητές κλήθηκαν, μέσω μίας φόρμας που δημιουργήθηκε από τους εκπαιδευτικούς με το εργαλείο Google Drive, να απαντήσουν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις. Οι τρεις πρώτες είχαν σαν αντικείμενο την ευκολία χρήσης

των νέων τεχνολογιών:

Πίνακας 1: Ευκολία χρήσης νέων τεχνολογιών: Δείγμα 53 μαθητές
(1: Πολύ Δύσκολο, 2: Δύσκολο, 3: Μέτριο, 4: Εύκολο, 5: Πολύ εύκολο)

	1	2	3	4	5
Σας φάνηκε εύκολο στη χρήση το Voki;	0%	0%	2%	4%	94%
Σας φάνηκε εύκολο στη χρήση το Wiki;	0%	4%	0%	4%	92%
Σας φάνηκε εύκολη η δημιουργία ερωτηματολογίων με το Google Drive;	2%	4%	4%	4%	86%

Οι απαντήσεις των μαθητών στις τρεις ερωτήσεις του πίνακα 1 φανερώνουν πως οι σημερινοί μαθητές της ΣΤ΄ Δημοτικού είναι σε υψηλό βαθμό εξοικειωμένοι με την τεχνολογία. Η χρήση των νέων εργαλείων Web 2.0 φαίνεται να μην τους δυσκολεύει ιδιαίτερα. Συνεπώς, είναι εφικτή η ενσωμάτωση παρόμοιων εφαρμογών στη διδασκαλία σε τάξεις εντεκάχρονων μαθητών.

Πίνακας 2: Βελτίωση ικανοτήτων στην ξένη γλώσσα: Δείγμα 53 μαθητές
(1: Καθόλου, 2: Λίγο, 3: Μέτρια, 4: Αρκετά, 5: Πολύ)

	1	2	3	4	5
Πιστεύετε ότι βελτιώθηκε η ικανότητά σας στα Αγγλικά στο γραπτό λόγο;	2%	2%	4%	6%	86%
Πιστεύετε ότι βελτιώθηκε η ικανότητά σας στην ακουστική εξάσκηση;	2%	0%	6%	11%	81%

Είναι εμφανές από τις απαντήσεις των μαθητών στον πίνακα 2, ότι με τη βοήθεια του σχεδίου είδαν σημαντική βελτίωση στο γραπτό λόγο στα Αγγλικά. Οι δυνατότητες που δίνει ο υπολογιστής για συνεχή επεξεργασία ενός κειμένου αποτελούν σημαντικό κίνητρο για τους μαθητές να προχωρήσουν σε βελτίωση και στη διόρθωση των απαντήσεών τους. Επίσης φαίνεται πως οι μαθητές θεωρούν ότι το σχέδιο τους βοήθησε να αναπτύξουν τις ακουστικές τους ικανότητες στην Αγγλική γλώσσα, προσπαθώντας να ακούσουν τα κείμενα των συμμαθητών τους, ώστε να είναι σε θέση αργότερα να απαντήσουν στις ερωτήσεις τους.

Πίνακας 3: Επιτυχία μαθητών στις ερωτήσεις των συμμαθητών τους (Δείγμα 53 μαθητές)

	Σωστές	Λάθος
Απαντήσεις	79%	21%

Από τον πίνακα 3 παραπάνω φαίνεται ότι οι περισσότεροι μαθητές μπόρεσαν να ανταποκριθούν θετικά, απαντώντας στις ερωτήσεις που έθεσαν οι συμμαθητές τους. Αυτό παρατηρήθηκε και ποιοτικά στην τάξη όχι μόνο απαντώντας σωστά αλλά και με τη μείωση του χρόνου που χρειάζονταν οι μαθητές να απαντήσουν στις ερωτήσεις.

Πίνακας 4: Θεωρείτε ότι αυτή η μέθοδος πρέπει να εφαρμοστεί και σε άλλα κεφάλαια του βιβλίου; (Δείγμα 53 μαθητές)

	Ναι	Όχι
Απαντήσεις	89%	11%

Οι απαντήσεις στον πίνακα 4 δείχνουν ξεκάθαρα πως οι μαθητές αντιμετώπισαν με πολύ θετικό τρόπο την εισαγωγή των νέων εργαλείων του Web 2.0 στο μάθημα των Αγγλικών. Φαίνεται μάλιστα πως επιθυμούν απόλυτα την επέκταση της μεθόδου και σε άλλα κεφάλαια του σχολικού βιβλίου.

4. Συμπεράσματα

Ένα πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει είναι πως οι Τ.Π.Ε. και ειδικότερα οι τεχνολογίες του Web και του Web 2.0, έχουν ωριμάσει αρκετά πλέον, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν εποικοδομητικά στην τάξη. Η χρήση των δυνατοτήτων του Web 2.0, δύναται να λειτουργήσει αποδοτικά, ώστε να αναπτυχθούν συνεργατικά από τους μαθητές διαφορετικές δεξιότητες που σχετίζονται τόσο για την ακουστική εξάσκηση όσο και για την παραγωγή του γραπτού λόγου στην Αγγλική γλώσσα. Επίσης, διαφαίνεται ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών μπορεί να παρακινήσει τους μαθητές, προσφέροντάς τους νέα κίνητρα για μάθηση. Παρά το περιορισμένο δείγμα μαθητών που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, τα αποτελέσματα ήταν πολύ ενθαρρυντικά. Σε μελλοντική εκπαιδευτική απόπειρα θα ήταν χρήσιμο να γίνει εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της μεθόδου με ειδική αναφορά σε επιμέρους χαρακτηριστικά των μαθητών, όπως είναι το φύλο, η πρόσβαση σε υπολογιστές από το σπίτι κ.λπ. Επίσης, θα μπορούσε να γίνει ποσοτική σύγκριση των επιδόσεων μαθητών που διδάχτηκαν το κεφάλαιο με αυτή τη μέθοδο σε σχέση με αυτούς που το διδάχτηκαν με τον κλασικό τρόπο.

Τέλος, μέσα από την αλληλεπίδραση που επιτεύχθηκε, μεταξύ των εκπαιδευτικών Αγγλικής γλώσσας και Πληροφορικής για την εφαρμογή του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού σχεδίου, προέκυψε και ένα δεύτερο συμπέρασμα. Πιο συγκεκριμένα, φαίνεται να υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων του δημοτικού σχολείου για την αποτελεσματική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. Επιπλέον, αναδείχτηκε η αξία της διαθεματικότητας που αφορά τα μαθήματα των Αγγλικών και της Πληροφορικής. Συμπερασματικά, εκτιμούμε ότι παρόμοια συνεργασία θα μπορούσε εύκολα να επιτευχθεί και μεταξύ των εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων με τους δασκάλους της τάξης, με σκοπό τη διδασκαλία θεμάτων, τα οποία άπτονται ποικίλων διδακτικών αντικειμένων στο πλαίσιο των μαθημάτων μίας τάξης, διευρύνοντας με τον τρόπο αυτό το πεδίο ελευθερίας στην έκφραση των μαθητών.

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά το διευθυντή του 1^{ου} Πρότυπου Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου Θεσσαλονίκης για την πολύπλευρη στήριξη που μας παρείχε, καθώς και τους μαθητές των τριών τμημάτων της ΣΤ΄ τάξης του ίδιου σχολείου για την προθυμία που επέδειξαν σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στην παρούσα εργασία.

Βιβλιογραφία

- Αγγέλαινα, Σ. & Τζιμογιάννης, Α. (2010). Μελέτη της συμμετοχής και της γνωστικής παρουσίας μαθητών Γυμνασίου σε ένα εκπαιδευτικό ιστολόγιο. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 3(3), 113-128.
- Aikina, T., Y. & Zubkova, O., M. (2015). Integrating Online Services into English Language Teaching and Learning: The Case of Voki. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 10(3).
- Andrew, T. (2008). *Teaching with Web 2.0: Benefits Interactive Web Technology Brings to Education*. Ανακτήθηκε 12/12/2009, από τη διεύθυνση http://teachingtechnology.suite101.com/article.cfm/teaching_with_web_20.
- Γιαννακοπούλου, Β. (2005). Εκπαιδευτική Δραστηριότητα με Παιδαγωγική και Διδακτική Αξιοποίηση των Πολυμεσικών Εφαρμογών του Λογισμικού Microworlds Pro για τη Διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο. Πρακτικά 3^{ου} Συνέδριου με θέμα: *Η Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*, 13-15 Μαΐου 2005, Σύρος.
- Chu, S., K., W. & Kennedy, D., M. (2011). Using online collaborative tools for groups to co-construct knowledge. *Online Information Review*, 35(4), 581-597.
- Κουκλατζίδου, Μ. & Γκουντούμα, Μ. (2013). Η Αξιοποίηση της Πλατφόρμας eclass στο Πλαίσιο της Διδακτικής Πρακτικής Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου με θέμα: *Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις*, 23-24 Νοεμβρίου 2013, Κόρινθος.
- Kussmaul, C. (2011). Wikis for Education. Helping students communicate and collaborate. *IEEE International Conference on Technology for Education*, 14-16 July, 274-278, Chennai, Tamil Nadu.
- Παϊζάνου, Α. & Γαβριηλίδου, Μ. (2003). Εκπαιδευτικές πηγές και διαδίκτυο στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών. Πρακτικά 2^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου με θέμα: *ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*, 9-11 Μαΐου 2003, Σύρος.
- Riedel, C. (2009). *Top 10 web 2.0 tools for young learners*. Ανακτήθηκε 15/11/2014, από τη διεύθυνση: <http://thejournal.com/articles/2009/02/02/top-10-web-20-tools-for-young-learners.aspx>.

Woo, M., Chu, S., Ho, A. & Li, X. (2011). Using a wiki to scaffold primary-school students' collaborative writing. *Journal of Educational Technology & Society*, 14(1), 43-54.